

ПРИЙОМИ СТИМУЛЯЦІЇ МОВЛЕННЕВОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ

В статті розглядаються рекомендації та прийоми стимуляції мовленнєвої активності у дітей дошкільного віку з порушенням мовленнєвого розвитку та їх спрямування.

Ключові слова: стимуляція мовленнєвої активності, мовлення, логоритміка, діти дошкільного віку.

The article considers the recommendations and methods of stimulating speech activity in preschool children with impaired speech development and their direction.

Key words: stimulation of speech activity, speech, logorhythmics, preschool children.

Мовлення – це один з головних чинників становлення особистості в соціумі. Кожна дитина повинна опанувати ним своєчасно, адже воно пов'язане з розвитком пізнавальних процесів і розвитком загалом.

Останнім часом в нашій країні збільшується порушення мовленнєвого розвитку у дітей різного віку, а особливо дошкільного. Багато науковців висвітлюють та вивчають проблему стимуляції мовленнєвої активності. Тому важливо з раннього віку розвивати мовлення дитини за допомогою різних вправ, методик, прийомів та ігор: дидактичних, сюжетно-рольових, колективних і т.д., які сприяють розвитку та вихованню дитини.

Вагомий внесок у дослідження різних аспектів цієї проблеми приділили увагу: Ю. Рібцун, Л. Павлова, Є. Тіхеєва, С. Батирханова, С. Айтуганова та інші.

В наш час, на жаль, є багато невідомих причин мовленнєвих порушень, тому використовують методику комплексного обстеження особистості С.С. Трифонової, яка допоможе та дозволить дізнатися ряд етіологічних причин [3] та надасть рекомендації для подальшої роботи спеціаліста з тими чи іншими методами та прийомами мовленнєвої стимуляції. Мовленнєва діяльність дитини залежить від того, як влаштовані його середовища, який напрямок має процес збагачення і активізації словника, використовуючи різні методи і прийоми словникової роботи. Таким чином, активізація мовлення дітей дошкільного віку здійснюється в різних видах діяльності.

В свою чергу спеціальні методи і прийоми для стимуляції мовленнєвої активності і мовленнєвого спілкування спрямовані на:

- формування мотиваційно-спонукального рівня мовленнєвої діяльності;
- вдосконалення здатності до наслідування діям;
- розвиток психофізіологічної основи мовленнєвої діяльності: різних видів сприйняття, фізіологічного і мовленнєвого дихання, артикуляційних навичок;
- формування внутрішнього і зовнішнього лексикону, що забезпечує мінімальне спілкування;
- формування початкових навичок граматичного (морфологічного і синтаксичного) структурування мовленнєвого висловлювання;
- формування у дитини здатності до створення внутрішнього плану, програми висловлювання (по початку - примітивного);
- профілактику виникнення вторинних мовленнєвих порушень.

За допомогою комплексного обстеження ми дізнаємось причину порушення мовлення у дітей дошкільного віку та підбираємо прийоми, методи роботи, враховуючи індивідуальні та вікові особливості дітей. Виявляється, що у багатьох випадках у цих

особах відсутня мотивація до мовлення. В них немає бажання розмовляти, їй краще кивати головою та спілкуватися жестами.

Багато науковців, логопедів, дефектологів рекомендують для стимуляції мовленнєвої активності у дітей дошкільного віку заняття дома. Якщо ті чи інші методи дійсно працюють, то продовжувати і надалі займатись, а якщо ні – то краще змінити і подивитися результат через декілька тижнів і поступово додавати нові. Але батьки повинні пам'ятати, що на дитину тиснути не можна, а навпаки потрібно за всі її зусилля хвалити [1].

Логопеди М. Полякова, Ю. Корсакова та інші пропонують та рекомендують використовувати такі прийоми, як:

1. Співи. За допомогою співів дитина запам'ятовує та вивчає нові слова, при цьому збагачує свій словниковий запас. За допомогою них вчить частини тіла, тварин, пташок, дерев, комах і т.д.

2. Читати разом з нею книжки. На цьому етапі дорослі повинні не тільки навчити читати її, але ще й прищепити любов та інтерес до книги.

3. «Слово дня». Потрібно обрати якесь слово і протягом дня його повторювати, а закріпити його можна у грі. А щоб краще дитина його запам'ятала, потрібно встановити зоровий контакт з нею та просити повторювати його.

4. Коментування дій. Дорослі повинні привчити дитини коментувати як свої дії так і дії дорослого, при цьому вони розвивають своє зв'язне мовлення. Але все це повинно відбуватися невимушено, адже саме ця вправа дає можливість та більше інформації про слова, дії, назви предметів і т.д.

5. Складання пазлів та кубиків. Саме такі вправи вчать дитину працювати самостійно, вирішувати різні задачі, розвивати свої психічні процеси. При цьому потрібно коментувати і міркувати вголос.

6. Імітація звуків. Це допомагає дитині побувати в різних ролях – собачки, котика, автомобіля і бути ближчими до навколишнього середовища.

7. Гра з однолітками, які добре розмовляють. Діти краще вчаться у своїх ровесників, ніж у дорослих.

8. Музикотерапія. Потрібно навчити дитину слухати та зосереджувати увагу на певних звуках. А щоб це було цікавіше, потрібно придумати ігри, наприклад, що це за музичний інструмент так грає, або при цьому імітувати різні рухи.

Для стимуляції мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з порушенням мовлення використовують логоритмічні заняття. Це заняття, які містять низку вправ, завдань, ігор, що поєднує в собі музику і рухи, музику і слово, музику, слово і рухи. І все це спрямовано на виконання корекційних, освітніх та оздоровчих завдань.

На заняттях з логоритміки ми використовуємо артикуляційну гімнастику, яка допомагає відчувати значимість артикуляційного апарату і правильність вимови різних звуків. Велику роль і мають вправи на розвиток фонематичного слуху, а в подальшому і розвиток фонематичного сприйняття. До таких вправ відносять ігри на розрізнення на слух твердих і м'яких звуків, глухих і дзвінки, а також схожих по артикуляційному укладу. Саме такі вправи допоможуть в майбутньому засвоїти грамоту. Використовують і елементи ігрової гімнастики, яка допомагає відчувати і розвивати певні групи м'язів, регулювати м'язовий тонус. Включають в ці заняття і вправи на розвиток просторового орієнтування і відчуття власного тіла і т.д. Всі ці вправи проводяться по наслідуванню. Таким чином, всі логоритмічні заняття сприяють вирішенню основної задачі розвитку всіх сторін мовленнєвої діяльності [2].

Отже, стимуляція мовленнєвої активності у дітей дошкільного віку з порушенням мовлення – це важкий тривалий процес, що включає в себе поетапне формування у них всіх ліній психомоторного розвитку, систему корекційних заходів і спеціальних методів та прийомів розвитку мовлення. Вони допомагають стимулювати мовленнєву активність дитини і дозволять, в більшості випадків компенсувати її

мовленнєве порушення. Пам'ятайте, що заради отримання бажаного результату потрібно плідно працювати батькам, фахівцям та лікарям.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Громова О. Е. Методика формирования начального детского лексикона. - М.: ТЦ Сфера, 2005
2. Данилина Е. Логоритмика и ее роль в стимуляции речевой активности детей дошкольного возраста с различными речевыми нарушениями [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.maam.ru/detskijasad/logoritmika-i-e-rol-v-stimuljaci-rechevoi-aktivnosti-detei-doshkolnogo-vozrasta-s-razlichnymi-rechevymi-narushenijami.html>
3. Трифонова С. С. Логопедическое обследование безречевых детей. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://logopatiki.ru/logopedicheskoe-obsledovanie-bezrechevuxdetej-pervyi-etap/>

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Ільїна Н.В.